

EĞİTİM UZMANI YETİŞTİRME SİSTEMİNİN SORUNLARI

Dr. Ayhan AYDIN*

Bu araştırmada eğitim bilimleri programlarıyla uzman yetiştirme sistemine yönelik tartışma ve yaklaşımlar konusunda akademik personelin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Günümüzde toplumsal ve ekonomik yaşamdaki hızlı değişime paralel olarak eğitimin amaçlarında, yöntemlerinde ve işlevlerinde de değişimler olmaktadır. Kuşkusuz bu değişim süreci, eğitim sisteminin en teknik ögesi olan eğitimin uzmanlarının geleneksel rollerinde de değişmelere neden olmaktadır. Bu nedenle eğitim uzmanlarının seçimi, eğitimi ve istihdam edilmeleri konuları özel bir önem kazanmıştır. Doğal olarak bu durum, eğitim uzmanlarının yetiştirildiği eğitim bilimleri sisteminin çeşitli açılardan yeniden gözden geçirilmesini de zorunlu kılmaktadır.

Bugün eğitim bilimciler arasında uzmanlık alanlarının neler olacağı, lisans ve yüksek lisans için öğrenci kaynağının ne olacağı, uzmanlık eğitiminin hangi süreyle verileceği konularında farklı görüşler bulunmaktadır. Kimi eğitimciler, eğitim bilimleri alanındaki mevcut program yapısının, istihdam kurumlarınca gereksinim duyulan bazı uzmanlık alanlarının kaybolmasına neden olduğunu savunmaktadır. Kimileri ise lisans düzeyinde mevcut program yapısının yeterli olmakla birlikte lisanüstü düzeyde program yapısının çeşitlendirilmesi "Eğitim Yönetimi, Planlaması Denetimi ve Ekonomisi" gibi program alanlarının, alt uzmanlık dallarına göre yeniden düzenlenmesi gerektiğini ileri sürmektedir.

Öte yandan bir görüşe göre, uzmanlık eğitimi yalnız yüksek lisans düzeyinde verilmektedir. Bu nedenle, lisans diploması bulunan öğretmenlerin, yüksek lisans eğitimi alarak uzman olmaları sağlanmalıdır. Çünkü öğretmen niteliğine sahip olmayan, yöneticilik veya müfettişlik yapamaz. Aynı şekilde belli bir branşa ait alan bilgisine sahip olmayan birinin, bu alanda program ölçme ve değerlendirme araçları geliştirmesi beklenemez.

Diğer bir görüşe göre, uzmanlar sadece eğitim sektöründe değil çeşitli özel ve kamu kuruluşlarının hizmet içi birimlerinde de çalışabilmektedir. Bu yüzden üniversitelerin özellikle yüksek lisans programlarına eğitim dışı alan-

* H.Ü. Eğitim Fakültesi Öğretim Görevlisi

larda (Ekonomi, Mühendislik, Sosyal Bilimler, Bankacılık vb.) lisans öğrenimi yapmış olan elemanların kabul edilmesi yoluyla, tüm sektörlerle eğitim uzmanı yetiştirmek mümkündür. Böylece hem eğitim uzmanlığı eğitiminin, tabanı geniş bir alana oturacak, hem de bir ölçüde, eğitim uzmanlarının istihdamında karşılaşılan güçlüklerin çözüme kavuşturulması kolaylaşacaktır.

Özetle, bugün eğitim uzmanlarına dünden daha çok ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durum eğitim bilimleri sistemini, önemli bir gündem.maddesi haline getirmiştir. Özellikle Cumhuriyet döneminde bu konuda önemli gelişmeler sağlanmış, çeşitli şuralar, sempozyumlar toplanmış, yayınlar yapılmış olmakla birlikte, sorun bir araştırmaya konu edilmemiştir. Bu gerekçelerle, eğitim uzmanı yetiştirme sisteminin çeşitli boyutlarına ilişkin akademik personelin görüşlerinin belirlenmesi ve mevcut durumun aydınlatılması amacıyla söz konusu sorun, araştırma konusu olarak seçilmiştir.

ARAŞTIRMA PROBLEMLERİ

1 - Deneklerin,

a) Eğitim bilimleri alanlarının (EYTPE, EPÖ, EPH, HE) lisans ve lisanüstü düzeylerinde program yapısına ilişkin görüşleri nelerdir?

b) Lisans ve yüksek lisans programlarına öğrenci seçme sistemine ilişkin görüşler nelerdir?

c) Yüksek lisans programlarına girişte öğretmenlik deneyiminin ön koşul olmasına ilişkin görüşler nelerdir?

d) Öğretmenlik ve Eğitim Bilimleri programları dışından gelen adayların yüksek lisans programlarına kabul edilmeleri konusundaki görüşleri nelerdir?

2 - Deneklerin yukarıdaki sorunlara ilişkin görüşleri arasında;

a) Görevli buldukları üniversitelere,

b) Statülerine göre, anlamlı bir fark var mıdır?

EVREN

Araştırma evreni, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ile Gazi, Hacettepe ve ODTÜ'nün bünyesinde yer alan Eğitim Fakültelerinin Eğitim Bölümlerinde görevli bulunan akademik personelden (Profesör, Doçent, Yardımcı Doçent, Araştırma Görevlisi) oluşmaktadır. Evren üzerinde doğrudan çalışılmış örneklem alma yoluna gidilmemiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

1 - a) Denekler, büyük çoğunlukla (% 70) uzmanlık alanlarında (EYTPE, EPÖ, EPH, HE) lisans düzeyinde, mevcut duruma uygun düşen tek diploma programında toplanırken, lisanüstü düzeyde ise birden çok alt alanı kapsayan yeni bir program yapısını oluşturulması gerektiği görüşünde, birleştikleri anlaşılmaktadır.

b) Deneklerin ağırlıklı olarak (% 68) Eğitim bilimleri programlarına öğrenci seçmede uygulanan mevcut sistemi yetersiz buldukları; bu yetersizliği gidermek için, lisans ve yüksek lisansa öğrenci seçmede, Eğitim Bilimleri Özel Giriş Sınavı ile Mülakat tekniğinden yararlanılması görüşünde, toplandıkları anlaşılmaktadır.

c) Deneklerin Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında, yüksek lisans programlarına diğer alanlara oranla daha çok öğretmen kökenli adayların alınması görüşünü taşıdıkları görülmektedir.

d) Deneklerin önemli bir bölümü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi uzmanlıkları dışında kalan alanlarda, yüksek lisans programlarına eğitim bilimlerinin yanısıra, diğer alanlarda lisans diploması bulunan adayların da kabul edilmesi görüşünü taşımaktadır.

2 - Deneklerin yukarıdaki sorulara ilişkin görüşleri arasında "Üniversite" ve "Statü" değişkenleri açısından anlamlı sayılabilecek bir fark bulunmamaktadır.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Eğitim Bilimleri alanında program yapısının yeniden gözden geçirilmesi ve özellikle lisanüstü düzeyde, alanda derinleşme eğilimine bağlı olarak her biri bağımsız diploma veren yeni program alanları oluşturulmalıdır.

Eğitim bilimlerinin lisans ve yüksek lisans düzeylerinde, öğrenci seçme sistemi yeniden gözden geçirilerek her iki düzeyde Eğitim Bilimleri Özel Giriş Sınavı ve Mülakat uygulamasına yer verilmelidir. Ayrıca yüksek lisans programlarına (1981 yılına dek A.Ü. Eğitim Fakültesinde olduğu gibi) branş öğretmenlerinin alınabilmesi için, gerekli yönetmelik değişiklikleri yapılmalıdır.

Özellikle EYTPE alanındaki yüksek lisans programlarına öğrenci seçiminde öğretmen kökenli adaylara öncelik sağlanmalıdır. Bilindiği gibi

halen Hacettepe ve Gazi Üniversitelerinin EYTPE lisans programlarına 5 yıllık öğretmenlik deneyimi bulunan adaylar kabul edilmektedir. Bugün yasa gereği her düzeydeki öğretmenin en az ön lisans mezunu olması gerekmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun lisans mezunu olduğu gerçeği gözönüne alınarak, yüksek lisansa girişteki mevcut uygulama yeniden değerlendirilmelidir.

Eğitim Bilimlerindeki yüksek lisans programlarının eğitim ve öğretmenlik programları dışında kalan lisans mezunlarına da açık tutulmasının, istihdam sorunları açısından pratik bir çözüm yolu olabileceği düşünülebilir.

Eğitim bilimleri sistemini, sistem yaklaşım açısından inceleyecek yeni bilimsel araştırmaların yapılması özendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Aydın, Ayhan, (1993), Eğitim Uzmanı Yetiştirme Sisteminin Sorunları (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara, Hacettepe Üniversitesi.
- A.Ü. Eğitim Fakültesi Kataloğu, (1975), Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Başar, Hüseyin (1985), Eğitim Müfettişlerinin Seçilmesi ve Yetiştirilmesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Bilgen, Nihat, (1976), MEB, Merkez Örgütünün Analizi (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Bülbül, A. Sudi, (1984), "Eğitim Uzmanlarının Eğitimi", Eğitim Bilimleri Sempozyumu, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- De, Gruyter, (1987), **American Universities and Colleges, American Council on Education**, New York: The Mac Milan Company.
- MEB Yedinci Milli Eğitim Şûrası, (1982), Ankara MEB Basımevi.
- Su, Kamil, (1983), "Milli Eğitimde Teftiş" Cumhuriyet döneminde T.C. Resmi Gazete. Sayı: 4574, Ankara Devlet Basımevi.
- TODAE, (1965) **Organization and Functions of the Central Government of Turkey**, Ankara.
- ÖSYM, (1985), **Yükseköğretim Programları ve Meslekler Rehberi**, AGB Yayınları. Ankara.